

SLOVENCİ POD MATAJURJEM

SMO- slovensko multimedialno okno

prikazuje kulturno krajino od Mangarta do Tržaškega zaliva in se uvršča med nove oblike tematskih in pokrajinskih muzejev, ki ne slonijo več na zbiranju predmetov, temveč na pripovedi.

V tem prostoru skozi pripoved prepoznavamo kraje, kjer živijo Slovenci v Italiji, lahko poslušamo in ugotavljamo, kako je jezik povezovalac mnogih kulturnih variant, mikrokozmosov, ki prekipevajo od zgodb.

Ogled muzeja SMO, kjer sprejemamo skupine v slovenskem kulturnem domu (je v isti stavbi), lahko **programirate na začetku ali na koncu**

vašega obiska v Nediških dolin; traja največ eno uro, lahko tudi dlje, če je skupina zainteresirana.

V Špietru je možno tudi imeti pokušnjo gubance in štrukju (naše tipične sladice) v pekarni Dorbolò. Pokušnja stane 5 eurov in vključi kavo/kapučino, pokušnjo gubance in štrukijev in eno malo vrečko štrukju za popotnico.

Iz Čedad ali iz SMO lahko izbirate med več ponudbami, ki vzamejo dve do tri ure časa.

1

Proti Matajurju (pot je široka in prevozna tudi za večje avtobuse, je samo 20 km) se lahko ustavite v vasi Mašera, kjer si ogledate 3 stvari: **Muzej varha Matajurja, kovačija**, ki je ostala taka kot v petdesetih letih in **uelbano klet** z veliko kamnito mizo.

Zbirka predstavlja vsakdanje življenje v vaseh na pobočju Matajurja, najvišjega vrha Nadiških dolin. V Gorcovi hiši v Mašerah so med drugim shranjene tudi koše, s katerimi so potujoči trgovci hodili »guzirat« vse do Ogrske in še dlje.

Kovačija v Mašerah je po zaslugi Valentina Dusa taka, kakor je bila v 50. letih prejšnjega stoletja. Zadnji kovač je bil lastnikov ded Michele Dus (1889–1951).

Od tu se vrnete do Vartače/Vartacia (2 km, veliko parkirišče), kjer je **gostilna** in manjši razstavni prostor, ki predstavlja postopek izdelovanja grabelj; ena vitrina je posvečena **Ivanu Trinku**, buditelju Benečije, ki se je rodil na bližnjem Tarčmunu/Tercimonte.

Izdelovanju grabelj je posvečen razstavni prostor v Centru Vartača blizu Tarčmuna, ki je bil znan prav po tej obrti. Predmete za razstavo je dala družina Bepa Petriciga, ki je imel zadnjo grabljarsko delavnico v vasi.

Posebna vitrina je posvečena Ivanu Trinku (1863 – 1954), iz Tarčmuna. Bil je duhovnik, učitelj, pesnik, pisatelj, jezikoslovec, raziskovalec, kritik, filozof, prevajalec, glasbenik, slikar, celih 22 let tudi pokrajinski svetovalec, ugledna in tvorna osebnost v tedanjem verskem, kulturnem in političnem življenju. Bil je neutrujen zagovornik slovenskega jezika in kulture Nadiških dolin, človek dialoga in povezovanja med slovanskim in romanskim svetom, prepričan, da je potrebno medsebojno poznavanje med narodi.

Od Vartače je možen kratek sprehod (20 minut) do vasi Tarčmun in pokopališča na vrhu vzpetine, **kjer je Trinkov grob**; Z vrha se odpira tudi lep razgled

Za kosilo ponujajo (15 eurov):

Mineštro ali lazanjo

Friko in golaž

Vodo in vino na mizi

Od Mašer lahko tudi nadaljujete še do vasi Matajur in naprej do kočje Pelizzo na pobočju Matajurja, od koder se v dobri uri pride do vrha Matajurja.

2 Landarska jama/Grotta d'Antro (samo 8 km iz Špietra, dostop in parkirišče tudi za večje avtobuse)
TEL: +39 339 7779367 • agpnatisone@libero.it • www.grottadantro.it

Mlin v Bijarču (krajši sprehod po gozdu)

Iz **Petjaga /Ponteacco** (samo 3 km iz Špietra, ob cesti večje parkirišče, v centru Turističnega društva Pro loco Ponteacco je po dogovoru mogoče tudi kaj popiti in uporabiti wc)

je skozi gozd speljana kratka naravoslovna didaktična pot, ki vodi do reke Nadiže in mlina ob njej. Mlin je iz leta 1821 in je deloval vse do velike poplave 22. junija 1958. Po potresu leta 1976 je bil obnovljen.

Ob stezi je sredi nedotaknjene narave Škratova jama, v bližini pa tudi Jama dol par malne, kjer so v 80. letih prejšnjega stoletja odkrili arheološke ostanke, ki kažejo, da je tu človek prebival med paleolitikom in neolitikom več kot 5.000 let. Gre torej za eno najstarejših bivališč pračloveka na območju severovzhodnih Alp.

Za kosilo imamo dva predloga

V Špietru, v hotelu Belvedere, postrežejo napovedanim skupinam **v eni uri in ponudijo za 12 €**

Lazanje in testenine z omako "amatriciana" (paradižnik, slanina)

Puranjo pečenko

Mešano sezonsko solato

Pijačo na mizi

Na poti proti Sloveniji v gostilni alla Trota ponujajo po dogovoru

za 16 €

Začetno jed

Glavno jed

Sladico

Pijačo na mizi

za 20 €

Dve začetni jedi

Glavno jed s prilogo

Sladico

Pijačo na mizi

3 Stara Gora/Castelmonte– (10 km iz Čedadada)

Po ogledu romarskega središča lahko nadaljujete pot po zgornji panoramski cesti, kjer je možno občudovati planine v bližini vasi Dolenji Tarbji; to so zadnji kraji v Nediških dolinah, kjer so ohranjeni tako veliki travniki.

Gorenji Tarbiji/Tribil superiore - Muzej prve svetovne vojne (13 km od Stare Gore in 15 km od Špietra/San Pietro al Natisone, po cesti vozijo vsak dan linijski avtobusi)

Zgodovinsko zbirko Mattea Balusa, ki je na ogled od septembra 2008, sestavljajo predmeti in dokumenti o prvi svetovni vojni v Nediških dolinah. Med razstavljenim gradivom je tudi nekaj fotografij kralja Viktorja Emanuela III. med obiskom v Nediških dolinah.

Kosila lahko imate

AL TRIVIO (2 km od Stare Gore)

za 15 €

Njoki s pršutom San Daniele

Svinjsko meso v kabernetovi omaki

priloga

sladica

Pit na mizi

za 20 €

isto kot zgoraj s predjedjo

Lahko se nadaljuje **proti Kolovratu** v občini Dreka/Drenchia v vas Trinko, kjer je tudi tam majhna muzejska zbirka

V muzeju v Trinku (Trinco) so razstavljeni predmeti, ki prièajo o življenju v kraju in okolici. Še posebej zanimivo je orodje, ki se je uporabljalo pri obdelovanju polj, delu v gozdovih, košnji, živinoreji in hišnih opravilih. Na ogled so tudi predmeti, dokumenti in fotografije iz 1. svetovne vojne.

Če želite, se lahko vrnete v dolino prej, skozi Srednje ali (le za manjši avtobus) skozi Utano in pridete v Sv. Lienart; tam je prav v bližini vasi Podutana/San Leonardo krajši sprehod proti **jami Star Čedad** in bolj **znanemu slapu Kot**.

KJE SMO?

Špietar je oddaljen 6 km od Čedada/Cividale del Friuli in 20 km od Kobarida.

Bardo je oddaljen 35 km od Čedada.

KOLIKO STANE?

Organizacija in sprejem v slovenskem kulturnem domu 3

Prosti prispevek za vsak muzej

Vstopnina za Landarsko jamo (www.grottadantro.it)

Info:

Centro culturale sloveno/Slovenski kulturni dom

Via Alpe Adria, 67/b – 33049 Špietar /San Pietro al Natisone (UD)

Tel/fax 039-0432-727490

mail: isk.benecija@yahoo.it - www.mismotu.it

Sede/sedež:

Sede operativa/operativni sedež:

Liessa/Liesa - 33040 Grimacco/Grmek (Udine/Italija)

Centro culturale sloveno/slovenski kulturni dom

Via Alpe Adria, 67/b – 33049 Špietar /San Pietro al Natisone (UD)

C.F: 94101680307

davčna št./VAT: IT 02835250305

Tel/fax

0039-0432-727490

mail: isk.benecija@yahoo.it – mail pec: isk.benecija@pec.mismotu.it

www.mismotu.it